

Iranian Independent Islamic Human Rights Commission
کمیسیون حقوق بشر اسلامی ایران
انجمن حقوق انسان الاسلامیه فی ایران

ارزیابی حقوقی لفاظی های ترامپ و وزیر جنگ آمریکا در تهدید به ارتکاب جنایت جنگی علیه ایران
(از مجموعه مقالات حقوقی بین المللی منتشره در سطح فراملی)

امور پژوهشی، آموزشی و ترویجی کمیسیون حقوق بشر اسلامی ایران

بهار ۱۴۰۵

توضیحات مقدماتی کمیسیون:

در قبال تجاوز آمریکا و اسرائیل علیه ایران در اسفند ماه ۱۴۰۴ و فروردین ۱۴۰۵، در سطح جهانی واکنش‌های گسترده‌ای نزد ملت‌های مختلف شکل گرفت. این واکنش‌ها در مواردی مشابه بازتاب‌های پس از تجاوز ۱۲ روزه به ایران بود و در مواردی، نمودهای برجسته‌تر داشت به ویژه که در این تجاوز جدید علاوه بر ترور عالی‌ترین مقام ایران، برخی جنایات غیر انسانی همانند هدف قرار دادن مدرسه شجره طیبه میناب و به شهادت رساندن قریب به ۲۰۰ نفر از دانش‌آموزان و معلمان و کادر اداری مدرسه، هدف قراردادن ورزشگاه و خانه‌های مردم در لامرد با بمب‌های خاص دارای آثار ضد انسانی گسترده، هدف قراردادن ده‌ها مدرسه، دانشگاه، ورزشگاه، مرکز درمانی، آثار میراث فرهنگی و دیگر زیرساخت‌های مردمی ایران و هم‌چنین شهادت بیش از سه هزار شهروند بیگناه ایرانی توجه جهانی را بیشتر به خود جلب کرد. لفاظی‌های وحشیانه و غیر انسانی خود ترامپ در خلال جنگ رمضان و هفته‌های پس از آن نیز مزید بر علت شد تا جهانیان بهتر دریابند که وی از ارتکاب هر گونه جنایتی ابا ندارد و حتی تهدید به از بین بردن یک تمدن چند هزار ساله را مطرح می‌سازد یا اینکه حاضر است به تعبیر خودش «برای تفریح و سرگرمی» مرتکب جنایت غیر انسانی شود.

در چنین فضایی که اکثر ملت‌ها موضع‌گیری در محکومیت جنایات آمریکا و اسرائیل داشته‌اند، به طور طبیعی از حقوق‌دانان بین‌المللی و فعالان حقوق بشر در سراسر دنیا انتظار بیشتری می‌رفت که واکنش جدی نشان دهند چرا که این افراد بهتر ابعاد نقض حقوق بین‌الملل و حقوق بشر را درک می‌کنند فلذا هر گونه سکوت یا همراهی آنها با جنایتکاران امری غیر قابل قبول و شایسته نکوهش تلقی می‌شود.

در پاسخ به انتظار منطقی یاد شده، برخی از حقوق‌دانان بین‌المللی یا اساتید و کارشناسان فعال حقوقی در سطح جهانی واکنش‌های مناسبی داشتند و محتواهای قابل قبولی را منتشر کردند. اما بعضی افراد متأسفانه به هر علت و انگیزه‌ای سکوت پیشه کرده و مطلبی مفید را بازتاب ندادند. گروه سوم به بیان مطالب دو پهلوی و مبهم و بی‌خاصیت رو آوردند و نهایتاً گروهی نیز در خدمت متجاوزان قرار گرفته و تلاش کردند تا با آسمان و زمین به هم بافتن جنایات آشکار متجاوزان را توجیه کرده یا کمرنگ جلوه دهند. در بسیاری از متون منتشره فعالان حقوقی در مغرب زمین این پدیده نیز مشهود بود که اگر چند مطلب مثبت علیه تجاوز به ایران گفته‌اند از بیان برخی مطالب منفی علیه ایران نیز با عبارت‌های متنوع دریغ نورزیده‌اند.

برای آنکه مخاطبان ایرانی بهتر مطلع شوند که کدام حقوق‌دانان و با چه کیفیت فنی و حقوقی و در چه منابع تخصصی موضع‌گیری شفاف‌تری در خصوص ابعاد حقوقی تجاوز به ایران داشتند، امور پژوهشی کمیسیون مناسب

دانست که اولاً بررسی دقیقی در خصوص متون منتشره ذیربط داشته باشد و موارد در خور توجه را گردآوری نماید. ثانیاً مصادیق برجسته را انتخاب و به فارسی برگردان نماید و در دسترس مخاطبان فارسی زبان قرار دهد. گزارش حاضر یکی از سلسله گزارشاتی است که به معرفی آثار مورد اشاره اختصاص یافته است. مقاله حاضر را دو حقوقدان آمریکایی که سابقه فعالیت در مراکز نظامی آمریکا را دارند و از جایگاه علمی قابل قبولی نیز در مباحث مربوط به حقوق جنگ برخوردارند، نوشته اند، آنها تاکید دارند که لفاظی های ترامپ و وزیر جنگ وی در خصوص ارتکاب جنایت جنگی کاملاً برخلاف موازین بین المللی و حتی نظام حقوقی آمریکاست و اثر مخربش بر مردم ایران و حتی ملل سراسر جهان غیر قابل انکار است. نویسندگان به ابعاد عملی اینکه لفاظی ها چه جنایاتی را در تجاوزات به ایران در پی داشته و مردم ایران چه درد و رنجی را متحمل شده اند، نپرداخته اند.

امور پژوهشی کمیسیون لازم می داند پیشاپیش این مهم را مورد تاکید قرار دهد که نظرات تخصصی ارائه شده از سوی هر نویسنده، دیدگاههای شخصی خود اوست و ترجمه و انتشار دیدگاهها به معنای تأیید همه مطالب آنها نیست بلکه فرصتی فراهم می آورد که جامعه علمی یا مسئولان سیاستگذاران کشور با اشراف به نظرات مطرح شده در سطح جهانی تحریک عالمانه تری از خود نشان دهند. با وجود نکته یاد شده، در متن پیش رو، حسب ضرورت، امور پژوهشی کمیسیون توضیحاتی در زیر نویس درج یا کلماتی را داخل براکت [] در متن افزود یا معادل انگلیسی برخی کلمات را در زیر نویس قید کرد تا بهره برداری از متن دقیق تر انجام پذیرد. ضمناً ارجاعات نویسندگان نیز عیناً در زیرنویس حفظ گردید. نقد و ارزیابی فنی و مستقل دیدگاههای حقوقی مطرح شده در خصوص تجاوز به ایران مجال موسعی می طلبد که جداگانه باید انجام شود.

با امید به اینکه ارتقای آگاهی های عمومی در خصوص ابعاد حقوقی تجاوز به کشورمان، موجبات تقویت حساسیت ها برای پیشبرد حقوق انسانی و ملی را فراهم سازد و همه بیش از گذشته تلاش کنیم که ظرفیت های ملی و جهانی را در خدمت اجرای عدالت و پاسخگو کردن جنایتکاران قرار دهیم، متن گزارش تهیه شده به شرح آتی تقدیم میشود.

امور پژوهشی، آموزشی و ترویجی کمیسیون حقوق بشر اسلامی ایران

خرداد ۱۴۰۵

♦ نویسندگان: خانم مارگارت ام. داناوان حقوقدان و وکیل دارای سوابق همکاری با نیروهای مسلح آمریکا / خانم ریچل ونلندینگهام بازنشسته نیروی هوایی آمریکا و استاد دانشکده حقوق در لس آنجلس

♦ برگردان انگلیسی به فارسی: امور پژوهشی کمیسیون حقوق بشر اسلامی ایران، خرداد ۱۴۰۵

♦ مأخذ: مجله دیجیتالی حقوقی امنیت عادلانه/ جاست سکیوریتی (Just Security. org)، ۶ آوریل ۲۰۲۶

♦ شناسه متن: ۰۵/۱/۱۱۹

هر گونه نقل مطالب گزارش حاضر یا باز نشر جزئی یا کلی آن با ذکر مأخذ و رعایت استناد به امور پژوهشی کمیسیون حقوق بشر اسلامی ایران، مجاز است.

امور پژوهشی کمیسیون از هر گونه نظر و پیشنهاد مخاطبان ارجمند به ویژه صاحب نظران و کارشناسان محترم در راستای ارتقای تلاش ها استقبال می کند. مشارکت در فعالیت های عام المفعنه نیز برای همه میسر است.

www.ihrc.ir

وقتی لفاظی‌های مربوط به [ارتکاب] جنایات جنگی به واقعیت میدان نبرد بدل می‌شود: شیب لغزنده به سوی جنگ تمام‌عیار علیه ایران

نوشته‌ی خانم مارگارت ام. داناوان وکیل شرکت کاسکاف و بیدر در بریچپورت، کنتیکت آمریکا، دارای شش سال فعالیت به عنوان دستیار دادستان ایالات متحده در ناحیه کنتیکت، دارای شش سال سابقه فعالیت در ارتش ایالات متحده به عنوان کاپیتان در سپاه قضات مدافع کل (JAG)

و خانم ریچل ون‌لندینگهام، سرهنگ دوم بازنشسته نیروی هوایی ایالات متحده، استاد حقوق اروین آر. بوکالتر، دانشکده حقوق جنوب غربی، لس آنجلس، و رئیس بازنشسته و مدیر فعلی موسسه ملی عدالت نظامی، دارای سابقه به عنوان رئیس بخش حقوق بین الملل در ستاد فرماندهی مرکزی ایالات متحده و مشاور حقوقی در طول جنگ های افغانستان و عراق در خصوص مباحث حقوق مخاصمات مسلحانه، نویسنده مشترک کتاب عدالت نظامی: پرونده ها و مطالب (انتشارات دانشگاهی کارولینای چاپ سوم، ۲۰۲۰)

(نشر مقاله در ششم آوریل ۲۰۲۶ برابر با هفدهم فروردین ۱۴۰۵ شمسی)

«سه‌شنبه در ایران، هم "روز نیروگاه‌ها" خواهد بود و هم "روز پل‌ها"؛ همه در یک روز. چیزی شبیه آن هرگز دیده نشده است!!!»؛ این مطلبی بود که دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور، در یکشنبه عید پاک منتشر کرد.^۱ اگر کسی تصور می‌کرد که این سخن [ترامپ] نسنجیده و آنی بوده است، باید توجه داشت که رئیس‌جمهور چند روز پیش از آن، در اظهاراتی که ظاهراً از پیش آماده شده بود، گفته بود: «اگر توافقی حاصل نشود، ما تک‌تک نیروگاه‌های تولید برق آن‌ها را به شدت و احتمالاً به‌طور همزمان هدف قرار خواهیم داد.»

چنین اظهاراتی — در صورت عملی شدن — مصداق بارز جنایات جنگی سنگین^۲ خواهد بود و بدین ترتیب، سخنان رئیس‌جمهور [آمریکا] نظامیان را در وضعیتی به شدت دشوار قرار می‌دهد. ما به عنوان حقوق‌دانان نظامی سابق که در

^۱. <https://truthsocial.com/@realDonaldTrump/posts/116351998782539414>

^۲. <https://x.com/StateDept/status/2039524646576640318>

^۳. The most serious war crimes

زمینه عملیات‌های هدف‌گیری مشاوره می‌دادیم، می‌دانیم که سخنان رئیس‌جمهور با دهه‌ها آموزش حقوقی نیروهای نظامی در تضاد است و خطر آن را دارد که نیروهای رزمی ما را در مسیری بی‌بازگشت قرار دهد.

نیروگاه‌های ایران و سایر زیرساخت‌های حیاتی غیرنظامی، تحت حمایت [موازین مربوط به] حقوق جنگ قرار دارند؛ موازینی که ایالات متحده خود پس از جنگ جهانی دوم در تدوین آن‌ها نقش داشته است. چنین هدفی [برابر موازین مقرر در حقوق جنگ] تنها در صورتی مصونیت خود را از دست می‌دهد که دشمن از آن برای مقاصد نظامی استفاده کند و انهدام آن «مزیت نظامی قطعی»^۴ به همراه داشته باشد. حتی در آن صورت نیز، حمله به چنین هدفی تنها زمانی مجاز است که پس از تحلیل دقیق و موردی، مشخص شود «مزیت نظامی ملموس و مستقیم مورد انتظار»^۵ بر رنج و آسیبی که پیش بینی می‌شود متوجه غیرنظامیان گردد، ارجحیت دارد (پروتکل الحاقی اول کنوانسیون ژنو، مواد ۵۲ و ۵۷؛ دستورالعمل حقوق جنگ وزارت دفاع ایالات متحده، بخش‌های ۵،۶ و ۵،۱۲)^۶

با وجود این معیارهای حقوقی تثبیت شده، رئیس‌جمهور ترامپ بارها تهدید کرده است که چنین زیرساخت‌هایی را بدون توجه به الزامات بالای قانون، نابود خواهد کرد. اظهارات او آشکارا نشان می‌دهد که او مایل است ایالات متحده را به یک کشور سرکش مانند ایران^۷ و روسیه تبدیل کند، کشوری که محدودیت‌های اساسی حقوقی را که از غیرنظامیان بی‌گناه مانند کودکان و خود جمعیت غیرنظامی ایران محافظت می‌نماید، رد می‌کند.

پیامدها برای نیروهای نظامی

در حالی که فرمانده کل قوا [در آمریکا] تهدید به «نابودی کامل»^۸ «تک‌تک نیروگاه‌های برق» آن‌ها [در ایران] می‌کند، فرماندهان نظامی ایالات متحده در حال بررسی و تصویب طرح‌های عملیاتی (بسته‌های حمله) هستند و با این چالش دست‌وپنچ نرم می‌کنند که چگونه لفاظی‌های خطرناک و اغراق‌آمیز ترامپ را به اهداف نظامی مشروع و قانونی تبدیل کنند.

^۴. Definite military advantage

^۵. Concrete and direct military advantage anticipated

^۶. <https://ihl-databases.icrc.org/en/ihl-treaties/api-1977/article-52>

<https://ihl-databases.icrc.org/en/ihl-treaties/api-1977/article-57?activeTab=>

[https://media.defense.gov/2023/Jul/31/2003271432/-1/-1/0/DOD-LAW-OF-WAR-MANUAL-JUNE-2015-UPDATED-JULY 2023.PDF](https://media.defense.gov/2023/Jul/31/2003271432/-1/-1/0/DOD-LAW-OF-WAR-MANUAL-JUNE-2015-UPDATED-JULY%2023.PDF)

^۷. نثار کردن این برچسب منفی به ایران نشان می‌دهد که نویسندگان مقاله تلاش دارند که متهم به حمایت از ایران نشوند تا تعاملات با مراکز رسمی آمریکا را نیز حفظ کنند و آلا معنا ندارد کشوری که قربانی تجاوز آمریکاست و مظلومانه از خود دفاع می‌کند را سرکش توصیف کرد. (توضیح افزوده بر متن)

^۸. <https://www.nbcnews.com/world/iran/natanz-iran-nuclear-enrichment-site-rcna264576>

و ادار کردن متخصصان نظامی ما - اعم از حقوقدانان و فرماندهان - به مواجهه با رفتارهای غیرقابل پیش‌بینی رئیس‌جمهور، پیامدهای بسیار سنگینی دارد. فرماندهان نظامی ایالات متحده سوگند یاد کرده‌اند که از قانون اساسی و تنها آن دسته از دستورات مافوق خود که قانونی هستند، اطاعت کنند. تهدید^۹ به بمباران ایران و بازگرداندن آن به «عصر حجر»^{۱۰} یا نشان ندادن «هیچ‌گونه گذشت و امان یا رحمی»،^{۱۱} آشکارا غیرقانونی است. اظهارات نامتعارف و افراطی ترامپ، اصول بنیادین اخلاقی و حقوقی متخصصان نظامی ما را به شدت تهدید می‌کند؛ اصولی که در موازین حقوق جنگ تثبیت شده و آن‌ها در تمام دوران خدمت خود برای رعایت آن آموزش دیده‌اند.

ما این مطلب را می‌نویسیم تا تأکید کنیم که لفاظی‌های خطرناک فرمانده کل قوا، نیروهای نظامی ما را از چندین جهت در وضعیتی غیرقابل تحمل قرار می‌دهد:

- نخست آنکه، چنین تهدیداتی مشروعیت و جایگاه جهانی ایالات متحده را تضعیف می‌کند، زیرا نشان‌دهنده بی‌اعتنایی به توافق‌نامه‌های بین‌المللی الزام‌آور و تعهدات بنیادین نسبت به موازین حقوق جنگ است. در واقع، ارتش ایالات متحده پس از ارتکاب جنایات در دوران جنگ ویتنام، بر تعهد خود به [رعایت موازین] حقوق جنگ تأکید مضاعف کرد^{۱۲} و نیروهای مسلح را ملزم ساخت تا فارغ از ماهیت یا توصیف هرگونه درگیری، از قانون پیروی کنند. عملیاتی که بخواهد بر اساس لفاظی‌های ترامپ اجرا شود، لکهای ننگی در تاریخ جنگ‌های مدرن خواهد بود.

- دوم آنکه، این تهدیدات خطر جدی آسیب‌های اخلاقی و روانی را برای نیروهای نظامی به همراه دارد. پس از جنگ‌های طولانی ایالات متحده در افغانستان و عراق، نوعی بازنگری و تأمل ملی درباره شیوه جنگیدن آمریکایی‌ها شکل گرفت؛ چرا که تلفات غیرنظامیان و بدرفتاری با بازداشت‌شدگان، اهداف راهبردی را تضعیف

^۹. <https://x.com/ABC/status/2039515377038766479>

^{۱۰}. <https://truthsocial.com/@realDonaldTrump/posts/116329512466946656>

^{۱۱}. <https://www.justsecurity.org/133970/legal-advice-hegseth-no-quarter-hypo/>

^{۱۲}. نویسندگان که سابقه مشاوره حقوقی در مراکز نظامی آمریکا را دارند با ادبیاتی از آموزش موازین حقوق جنگ در نیروهای مسلح آمریکا صحبت می‌کنند که گویی نیروهای مسلح آمریکا واقعا در عمل به این مفاهیم پایبندی داشته‌اند در حالی که سابقه عملکرد آنها در کشورهای مختلف اعم از عراق، افغانستان و دیگر کشورهای دنیا نشان می‌دهد که حتی بعد از جنگ ویتنام نیز در هر کشوری وارد درگیری شده‌اند تا توانسته‌اند مرتکب جنایت شده و موازین مربوط به حقوق جنگ برایشان ارزشی نداشته است. همین امر باعث شده که دولت آمریکا نیز طی قراردادهای دوجانبه با بسیاری از کشورها از آنها تعهد گرفته که اگر نیروهای آمریکایی مرتکب جنایتی در خاک آنها شدند که در صلاحیت رسیدگی دیوان کیفری بین‌المللی بود، ملزم هستند که نیروی آمریکایی را تحویل نهاد یاد شده ندهند. (توضیح افزوده بر متن)

^{۱۳}. <https://www.cambridge.org/core/journals/international-legal-materials/article/abs/directive-231101-on-the-law-of-war-program-us-dept-defense/29D969B3CB274F8D5BA64FC03738A916>

کرد و تا مدت‌ها پس از پایان نبرد، باری سنگین بر وجدان سربازان [آمریکا] باقی گذاشت. این تأملات منجر به ابتکاراتی^۴ همچون برنامه پنتاگون برای کاهش آسیب به غیرنظامیان [در کشور مورد هدف] و وضع موازین جدید در خصوص شیوه‌های بازداشت و بازجویی شد و تعهد ایالات متحده به نبرد شرافتمندانه و مؤثر از طریق پایبندی به قانون را تقویت کرد.

در نهایت، ثبت علنی قصد ارتکاب جنایات جنگی، سربازان را در معرض خطر مسئولیت [حقوقی و کیفری] در آینده قرار می‌دهد. در هرگونه تحقیقات آتی پیرامون جنایات جنگی^۵ یا رسیدگی‌های نظامی (بر اساس قانون یکپارچه عدالت نظامی (UCMJ)^۶ — که ممکن است مشمول مرور زمان نشوند — اقدامات آنان بر اساس اطلاعاتی که در زمان انجام حملات به‌طور معقول در دسترس بوده است، مورد قضاوت قرار خواهد گرفت. (برای نمونه، بنگرید به: خلاصه اجرایی گزارش تحقیق درباره حادثه ادعایی تلفات غیرنظامی در محله «الجدیده» موصل، مورخ ۸ مه ۲۰۱۷).^۷ حتی مدت‌ها پس از آنکه وزیر دفاع عفو مورد انتظار^۸ خود را از رئیس‌جمهور دریافت کند، بعید نیست که اظهارات صریح او و ترامپ مبنی بر قصد ارتکاب اعمالی که مصداق بارز جنایات جنگی است و همچنین [بیان صریح هگست در منفی دانستن موازین مربوط به حقوق جنگ و اعلام] نادیده گرفتن «قوانین احمقانه درگیری»^۹، در جریان تحقیقات آتی کنگره یا تحقیقات کیفری، به عنوان ادله معرف علم و آگاهی^{۱۰} [سوء نیت] نظامیان [خلافکار] تلقی شود.

ارتش ایالات متحده آموزش می‌بیند تا با دقت و قدرت تخریبی بالا و در چارچوب «حقوق مخاصمات» بجنگد؛ بدین معنا که حملات تنها متوجه اهداف نظامی مشروع باشد و هم‌زمان، نهایت تلاش برای محافظت از غیرنظامیان بی‌گناهی که در میانه نبرد گرفتار شده‌اند، صورت گیرد. مانع حقوقی برای تغییر ماهیت یک تأسیسات غیرنظامی

^۴: <https://www.propublica.org/article/trump-defense-department-iran-hegseth-civilian-casualties>

^۵: <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/2441>

^{۱۱}. «قانون یکپارچه عدالت نظامی» (The Uniform Code of Military Justice) شالوده نظام عدالت نظامی نیروهای مسلح ایالات متحده را تشکیل می‌دهد. این قانون توسط کنگره ایالات متحده و بر اساس اختیارات قانونی آن در چارچوب قانون اساسی - مشخصاً اصل یکم، بخش هشتم قانون اساسی که مقرر می‌دارد «کنگره اختیار دارد... برای اداره و تنظیم نیروهای زمینی و دریایی [ایالات متحده] مقرراتی وضع کند» - تصویب شده است.

^{۱۲}: <https://www.centcom.mil/MEDIA/NEWS-ARTICLES/News-Article-View/Article/1193707/executive-summary-of-the-investigation-of-the-alleged-civilian-casualty-incident/>

^{۱۸}: <https://www.usatoday.com/story/opinion/columnist/2025/12/02/trump-pardon-hegseth-boat-strike/87546354007/>

^{۱۹} Stupid rules of engagement

^{۲۰} Evidence of notice and scienter

(مانند نیروگاه برق) به یک هدف نظامی مشروع، بسیار دشوار و سنگین است؛ زیرا ایالات متحده و متحدانش، پس از رنج‌های عظیمی که میلیون‌ها انسان در جریان جنگ جهانی دوم متحمل شدند، مفهوم «جنگ تمام‌عیار»^{۲۱} را به شدت رد کرده‌اند. آنچه رئیس‌جمهور ترامپ تهدید به انجام آن می‌کند — از منظر هدف قرار دادن غیرنظامیان — دقیقاً همان «جنگ تمام‌عیار» علیه ایران است؛ اقدامی که به معنای نادیده گرفتن کامل محدودیت‌های قانونی است که ایالات متحده به دلایل عمل‌گرایانه و اخلاقی، در [موازنین مربوط به] حقوق حاکم بر عملیات‌های نظامی خود گنجانده است.

کانونِ مبحثِ تعیینِ اهدافِ نظامی

فرماندهان نظامی ایالات متحده که مسئولیت اجرای دستورات ترامپ را بر عهده دارند، با وظیفه‌ای دشوار و پیچیده از منظر حقوقی و عملیاتی روبرو هستند؛ وظیفه‌ای که بر پیامدهای احتمالی برای جمعیت غیرنظامی ایران متمرکز است. با توجه به ماهیت و گستره‌ی اظهارات ترامپ، اجتناب از ارتکاب جنایات جنگی^{۲۲} دشوار به نظر می‌رسد. البته تردیدی نیست که تأسیسات غیرنظامی نظیر نیروگاه‌ها، جاده‌ها، پل‌ها و حتی تأسیسات آب‌شیرین‌کن می‌توانند تحت شرایط خاصی هدف قرار گیرند. برای نمونه، پل‌ها اغلب در جریان عملیات‌های زمینی به عنوان ابزاری برای سلب دسترسی دشمن به مناطق راهبردی یا مسیرهای تدارکاتی هدف قرار می‌گیرند، و تصفیه‌خانه‌ی آبی که به عنوان موضع رزمی مورد استفاده قرار گیرد، به راحتی و در چارچوب دفاع مشروع قابل هدف‌گیری است. اما این امر تنها زمانی صادق است که تأثیر اقدام نظامی بر غیرنظامیان به دقت سنجیده شده و انتظار نرود که این آسیب در مقایسه با مزیت نظامی ملموس و مستقیمی که از حمله حاصل می‌شود، بیش از حد [نامتناسب] باشد.

در واقع، آسیب‌های ناشی از حمله به نیروگاه‌ها به طور مشخص در «دستورالعمل حقوق جنگ» وزارت دفاع^{۲۳} ایالات متحده پیش‌بینی شده است. (برای نمونه، نک: بخش ۳، ۱، ۱۲، ۵ این دستورالعمل با عنوان «آسیب‌های قابل پیش‌بینی در برابر آسیب‌های بعید»؛ که در آن آمده است: «برای مثال، اگر انتظار رود که تخریب یک نیروگاه، به دلیل قطع برق بیمارستانی متصل به آن، بلافاصله پس از حمله منجر به تلفات جانی یا جراحت غیرنظامیان می‌شود،

^{۲۱} Total war

^{۲۲} <https://ihl-databases.icrc.org/en/customary-ihl/v1/rule14#:~:text=The%20principle%20of%20proportionality%20in%20attack%20is%20also%20contained%20in,%20replied%20favourably.%5B13%5D>

^{۲۳} <https://ihl-databases.icrc.org/en/customary-ihl/v1/rule14#:~:text=The%20principle%20of%20proportionality%20in%20attack%20is%20also%20contained%20in,%20replied%20favourably.%5B13%5D>

^{۲۳} ظاهراً نویسندگان، نام جدید وزارت مزبور که در دوره ترامپ به وزارت جنگ تغییر یافت را بکار نمی‌گیرند و ترجیح می‌دهند همان نام سابق

وزارت دفاع را در نوشته خود مطرح سازند. (توضیح افزوده بر متن)

آنگاه باید این صدمه در ارزیابی احتمال بروز آسیب بیش از حد [نامتناسب] در جریان حمله، مد نظر قرار گیرد.» به عنوان نمونه‌ای بارز، دیوان کیفری بین‌المللی در حال تحقیق درباره‌ی جنایات جنگی روسیه در خصوص هدف قرار دادن عمده‌ی شبکه برق غیرنظامی اوکراین در فصل زمستان است؛^{۲۴} اقدامی که هزاران اوکراینی را در معرض سرمای کشنده قرار داد و رنج غیرضروری غیرنظامیان را موجب شد، رنجی که با ادعاهای مربوط به مزیت نظامی توجیه‌پذیر نبود. ایالات متحده نیز عملیات روسیه علیه زیرساخت‌های انرژی اوکراین را «به شدیدترین لحن ممکن» محکوم کرد.^{۲۵} همچنین، در تصمیم رسمی وزارت امور خارجه [آمریکا]^{۲۶} در سال ۲۰۲۲ در خصوص ارتکاب جنایات جنگی توسط روسیه، حملات به «زیرساخت‌های حیاتی» نیز لحاظ شده بود. (نک: بند ۱۰۹ گزارش «کمیسیون مستقل بین‌المللی تحقیق سازمان ملل متحد در مورد اوکراین» که در آن آمده است: «کمیسیون همچنین دریافته است که موج حملات نیروهای مسلح روسیه از ۱۰ اکتبر ۲۰۲۲ به زیرساخت‌های مرتبط با انرژی اوکراین و همچنین استفاده از شکنجه توسط مقامات روسیه، ممکن است مصداق جنایت علیه بشریت باشد.»)^{۲۷}

در واقع، ایالات متحده به‌طور سنتی در این حوزه پیشگام بوده و روش‌شناسی جامعی را برای تعیین آثار جانبی مهمات بر انواع مختلف اهداف تدوین کرده است (که با عنوان «برآورد خسارت جانبی»^{۲۸} یا CDE شناخته می‌شود)؛ فرآیندی که ما نیز در آن به‌صورت هم‌زمان (در حین عملیات) مشاوره ارائه داده‌ایم. (به دستورالعمل رئیس ستاد مشترک ارتش [CJCSI] شماره D ۱ ۳۱۶۰،۰ با عنوان «فهرست مناطق ممنوعه برای حمله و روش‌شناسی برآورد خسارت جانبی» مراجعه کنید که آخرین بار در مه ۲۰۲۱ منتشر شد؛ نسخه عمومی آن مربوط به سال ۲۰۱۲ است).^{۲۹} ایالات متحده پایگاه داده‌ای از تأسیسات موجود در «فهرست مناطق ممنوعه برای حمله» (NSL)^{۳۰} را نگهداری می‌نماید که سازه‌های غیرنظامی را به دو دسته تحت حفاظت تقسیم می‌کند. شایان ذکر است که نیروگاه‌های هسته‌ای در بالاترین رده حفاظتی این فهرست قرار دارند، در حالی که تقریباً تمام سازه‌های غیرنظامی دیگر – از جمله نیروگاه‌های تولید برق – از حفاظت‌های استاندارد ممنوعیت حمله برخوردارند. این روش‌شناسی

^{۲۴} <https://www.icc-cpi.int/news/situation-ukraine-icc-judges-issue-arrest-warrants-against-sergei-kuzhugetovich-shoigu-and>

^{۲۵} <https://2021-2025.state.gov/briefings-foreign-press-centers/russian-attacks-targeting-ukraine-energy-infrastructure/>

^{۲۶} <https://2021-2025.state.gov/war-crimes-by-russias-forces-in-ukraine/>

^{۲۷} https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/hrbodies/hrcouncil/coiukraine/A_HRC_52_62_AUV_EN.pdf

^{۲۸} Collateral Damage Estimation

^{۲۹} <https://int.nyt.com/data/documenttools/no-strike-collateral-damage-estimation/6632f2785aff5bba/full.pdf>

^{۳۰} No Strike List

همچنین یک «میزان و حد آستانه تلفات غیرنظامیان غیررزمنده» (NCV)^{۳۲} را محاسبه می‌کند که به عنوان معیاری برای سنجش اصل تناسب در مورد پیامدهای خاصی که ممکن است منجر به تلفات غیرنظامیان شود، عمل می‌کند. اگرچه ممکن است این رویکرد سرد و صرفاً فنی به نظر برسد، اما به کارگیری روش‌شناسی «برآورد خسارت جانبی» (CDE) و در نظر گرفتن مقادیر و حد آستانه تلفات غیرنظامیان غیررزمنده (NCV)، نمونه‌ای بارز از چگونگی عملیاتی‌سازی مستقیم مفاهیم «تناسب» و «تفکیک» توسط ایالات متحده در جریان مخاصمه مسلحانه است.^{۳۳}

به عبارت دیگر، فرآیندهای تعیین اهداف نظامی در ارتش آمریکا، اصولی نظیر تفکیک و تناسب – برای اطمینان از اینکه هدف در وهله نخست واجد شرایط یک هدف نظامی مشروع است – و همچنین اقدامات احتیاطی در حمله را نهاده و عملیاتی کرده‌اند؛ امری که مسئولان تعیین اهداف را وادار می‌سازد تا برای مثال، این پرسش را مطرح کنند که آیا می‌توان یک نیروگاه را به جای تخریب کامل، به‌طور موقت از کار انداخت یا خیر.^{۳۴}

تضعیف روحیه غیرنظامیان، مزیت نظامی محسوب نمی‌شود

با توجه به اظهارات رئیس‌جمهور [آمریکا]، تأکید بر این نکته از «دفترچه راهنمای حقوق جنگ وزارت دفاع» در خصوص هدف قرار دادن زیرساخت‌های غیرنظامی حائز اهمیت است: «تضعیف روحیه جمعیت غیرنظامی [کشور هدف] و کاهش حمایت آنان از تلاش‌های جنگی، مزیت نظامی قطعی ایجاد نمی‌کند. با این حال، حملاتی که در سایر جنبه‌ها مشروع هستند، صرفاً به دلیل آنکه منجر به تضعیف روحیه غیرنظامیان می‌شوند، غیرقانونی تلقی نخواهند شد.» (بخش ۵، ۶ از دفترچه راهنمای حقوق جنگ وزارت دفاع)^{۳۵}. چنین اقدامی که «بمباران روحیه‌شکن»^{۳۶} نامیده می‌شود، دهه‌هاست که مردود شناخته شده است؛ این شیوه تنها در طول جنگ جهانی دوم مورد حمایت قرار گرفت، اما متعاقباً توسط «پروتکل الحاقی اول کنوانسیون‌های ژنو» و حقوق بین‌الملل عرفی^{۳۷} به‌شدت رد شد. ایده

^{۳۲} Noncombatant civilian casualty cut-off value

^{۳۳} . واقعیت این است که این فرمول‌های زیبای حقوقی را کمتر مخاطبی در مخاصمات مسلحانه در عملکرد نیروهای مسلح آمریکا دیده است. به طور خاص، در همین تجاوز به ایران، کاملاً تعمدی مدارس مختلف از جمله مدرسه میناب را هدف قرار دادند، پل‌ها و مراکز زیر ساختی متعدد بمباران شدند، به بیمارستان‌ها و مراکز درمانی حمله ور شد، مراکز صلح آمیز هسته‌ای هدف قرار گرفت و جانی نبود که متجاوزان مرتکب نشوند. اینکه روی کاغذ برای خود چه ضوابطی را نوشته‌اند ولی عمل نمی‌کنند، ارزشی ایجاد نمی‌کند یا نمی‌تواند بهانه‌ای برای پاسخگو نبودن و مسئولیت حقوقی و کیفری بانیان جنایات تلقی شود. (توضیح افزوده بر متن)

^{۳۴} <https://web.archive.org/web/20010207212933/https://fas.org/man/dod-101/sys/dumb/blu-114.htm>

^{۳۵} [https://media.defense.gov/2023/Jul/31/2003271432/-1/-1/0/DOD-LAW-OF-WAR-MANUAL-JUNE-2015-UPDATED-JULY 2023.PDF](https://media.defense.gov/2023/Jul/31/2003271432/-1/-1/0/DOD-LAW-OF-WAR-MANUAL-JUNE-2015-UPDATED-JULY%2023.PDF)

^{۳۶} Morale bombing

^{۳۷} <https://ihl-databases.icrc.org/en/customary-ihl/v1/rule2>

بهره‌گیری از رنج غیرنظامیان برای دستیابی به اهداف سیاسی، به حق انتقاداتی را برمی‌انگیزد مبنی بر اینکه توسل ایالات متحده به نیروی نظامی علیه اهداف غیرنظامی، مصداق اقدامات تروریستی محض^{۳۷} است. (نک: بند ۲ ماده ۵۱ «پروتکل الحاقی اول» «اقدامات یا تهدیدهای خشونت‌آمیزی که هدف اصلی آن‌ها ایجاد هراس در میان جمعیت غیرنظامی است، ممنوع می‌باشد»؛ «دستورالعمل حقوق جنگ وزارت دفاع» (بخش ۵، ۲، ۲) «اقدامات ارباب‌آمیز یا تروریستی علیه جمعیت غیرنظامی ممنوع است، از جمله اقدامات یا تهدیدهای خشونت‌آمیزی که هدف اصلی آن‌ها ایجاد هراس در میان جمعیت غیرنظامی است»).

بنابراین، بر اساس تمامی تعاریف موجود، [موازن بین المللی و ملی مربوط به] حقوق جنگ «اعمال خشونت‌آمیز یا تهدید به خشونت با هدف اصلی ایجاد وحشت در میان جمعیت غیرنظامی» را ممنوع می‌دانند.

دشوار بتوان تهدیدهای فاحش و هولناک رئیس‌جمهور ترامپ مبنی بر ایجاد ویرانی گسترده را چیزی جز قصد ایجاد وحشت تلقی کرد؛ امری که مسئولیت متخصصان نظامی ایالات متحده را برای اطمینان از محدود بودن دامنه و اثرات حملات بر مردم ایران، دوچندان می‌سازد. البته همان‌طور که پیش‌تر اشاره شد، اجزای خاصی از زیرساخت‌های غیرنظامی ایران ممکن است^{۳۸} در شرایطی ویژه – یعنی زمانی که به اقدامات نظامی دشمن کمک می‌کنند و انهدام آن‌ها مزیت نظامی قطعی به همراه دارد – به اهداف نظامی مشروع بدل شوند. با این حال، اظهارات علنی و بحث‌برانگیزی که پیرامون این حملات برنامه‌ریزی شده علیه تمامی نیروگاه‌ها – آن هم بدون تفکیک و تمایز – مطرح شده، دست کم مشروعیت و قانونی بودن چنین عملیاتی را به شدت زیر سؤال می‌برد.

ما از تصمیم‌گیرندگان نظامی در زنجیره فرماندهی می‌خواهیم که با نگاهی بلندمدت عمل کنند، به آموزش‌های خود اعتماد داشته باشند و سوگندهایشان را به خاطر بسپارند. متخصصان نظامی آمریکا باید به زنجیره فرماندهی خود یادآوری کنند که ایالات متحده کشوری همچون ایران یا روسیه نیست؛ عظمت کشور ما مرهون پابندی به موازن مربوط به حقوق جنگ است^{۳۹} و پیروزی‌های ما نیز دقیقاً به دلیل همین پابندی حاصل می‌شود، نه برخلاف آن. این

^{۳۷} Acts of sheer terrorism.

<https://www.npr.org/2026/04/01/nx-s1-5766235/who-is-held-accountable-if-a-war-crime-is-committed-in-iran>

^{۳۸} <https://ihl-databases.icrc.org/en/ihl-treaties/api-1977/article-51?activeTab=>

^{۳۹} <https://www.justsecurity.org/134853/targeting-enemy-logistics/>

^{۴۰} . بعید است در سطح جهانی جمعیت در خور توجهی وجود داشته باشد که این توصیف را در مورد عملکرد دولت‌های مختلف آمریکا بپذیرد. در واقع دولت‌های گوناگون این کشور از این حیث هیچ عظمتی نزد ملت‌های دنیا ندارند بلکه پرونده تجاوزات و جنایات مختلف آنها در کشورهای گوناگون به گونه‌ای بوده که هیچ آبرویی حتی برای مردم آمریکا برجای نگذاشته است. در ارزیابی خوشبینانه، احتمالاً نویسندگان مقاله این

نکته را می‌توان در مورد انواع عملیات‌ها صادق دانست؛ اما بی‌تردید در اینجا، ابعاد ویرانیِ تحمیل‌شده بر جمعیت غیرنظامی، مرزِ میانِ اقدامِ مجاز و غیرمجاز را به‌شکلی بسیار آشکار و تکان‌دهنده^{۴۱} مشخص می‌سازد.

توصیفات را مطرح کرده‌اند که نظامیان آمریکایی سخن آنها را مورد توجه قرار دهند و این نوشته اثری مثبت بر آنها در مسیر عدم ارتکاب جنایت بیشتر داشته باشد.

^{۴۱} Excruciatingly